

אָמַר ר' חֲזִיא, כְּתִיב (בראשית ט) שִׁפְךָ דָם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ וְגו'. (שִׁפְךָ דָם הָאָדָם) מִי שִׁשׁוּפְךָ דָם כְּאִלוֹ מִקְטִין הַדְּמוּת וְהַצֵּלִם שְׁלֹמְעֵלָה. כְּלוּמַר, לֹא הִקְטִין דְּמוּת זוֹ, אֲלֹא דְמוּת אַחֲרֵת, מִשְׁמַע שֶׁכְּתוּב שִׁפְךָ דָם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ. בְּאָדָם הַעֲלִיּוֹן מְגִיעַ הַפָּגֶם הַזֶּה מֵאוֹתוֹ דָּם שִׁשְׁפָּךְ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם פִּי בְּצֵלֶם אֱלֹהִים עֲשֵׂה אֶת הָאָדָם. וּמִשּׁוּם כִּף זֶה בְּזֵה תְלוּי.

לֹא יִהְיֶה לָךְ - כְּנֶגְדָּ לֹא תִנְאַף. זֶה מִשְׁקַר בְּשֵׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁנִּרְשָׁם בְּאָדָם. וּבְזֵה כְּמָה וְכְמָה חֲטָאִים וּגְזֵרוֹת וְעֲנָשִׁים תְּלוּיִים. וּמִי שֶׁמִּשְׁקַר בְּזֵה, מִשְׁקַר בּוֹ בְּמִלְךָ, שֶׁכְּתוּב (הוֹשֵׁעַ ה) בְּה' כְּגֵדוֹ כִּי בְּנִים זָרִים לָדוּ. וְכְתוּב, לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם, וְזֶה בְּזֵה תְלוּי.

לֹא תִשָּׂא - כְּנֶגְדָּ לֹא תִגְנוּב. וְכְתוּב (מִשְׁלֵי כט) חוֹלֵק עִם גֹּנֵב שׁוֹנֵא נִפְשׁוֹ אֵלֶּה יִשְׁמַע וְלֹא יִגִּיד. וְדַאי זֶה בְּזֵה תְלוּי, שֶׁהָרִי הַגֹּנֵב לְזֶה מְזַדְּמֵן, לְהִשְׁבַּע בְּשִׁקְרָא מִי שֶׁעוֹשֶׂה זֶה, עוֹשֶׂה זֶה.

זְכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת - כְּנֶגְדָּ לֹא תַעֲנֶה בְּרַעַף עַד שִׁקְרָא. דְּאָמַר ר' יוֹסִי, שַׁבַּת נִקְרְאָת עֲדוּת, וְצִרְיָהּ הָאָדָם לְהַעֲרִיד עַל זֶה, שֶׁכְּתוּב כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' וְגו'. וְשַׁבַּת כָּלֵל (עֲדוּת) שֶׁל הַכֹּל. וְאָמַר ר' יוֹסִי, מָה שֶׁכְּתוּב (מִיכָה ז) תִּתֵּן אֲמַת לְיַעֲקֹב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לא) וְשִׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת, וּמִי שֶׁמְעִיד שִׁקְרָא - מִשְׁקַר בְּשַׁבַּת, שֶׁהִיא עֲדוּת אֲמַת. וּמִי שֶׁמִּשְׁקַר בְּשַׁבַּת - מִשְׁקַר בְּכָל הַתּוֹרָה.

וּמִשּׁוּם כִּף זֶה בְּזֵה תְלוּי. כְּבֵד אֶת אֲבִיךָ - כְּנֶגְדָּ לֹא תַחֲמַד אֶשֶׁת רַעַף. וְאָמַר ר' יִצְחָק, כְּבֵד אֶת אֲבִיךָ - אֲבִיךָ מִמֶּשׁ. שֶׁהָרִי מִי שֶׁחֹמֵד אִשָּׁה וּמוֹלִיד בֵּן, הֵהוּא

אָמַר ר' חֲזִיא, כְּתִיב (בראשית ט) שִׁפְךָ דָם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ וְגו', (שִׁפְךָ דָם הָאָדָם) מִאֵן דְּשִׁפְיָךְ דָּמָא, כְּאִלוֹ אֲזַעֲרִי דְמוּתָא וְצִלְמָא דְלַעִילָא, כְּלוּמַר, לֹא אֲזַעֲרִי דְמוּתָא דָּא, אֲלֹא דְמוּתָא אַחֲרָא, מִשְׁמַע דְּכְתִיב שִׁפְךָ דָם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ. בְּאָדָם עֲלֵאָה, מְטִי הָאִי פְּגִימוּתָא, מִהֵהוּא דָּמָא דְאוֹשִׁיד. מְאִי טַעַמָּא. מִשּׁוּם פִּי בְּצֵלֶם אֱלֹהִים עֲשֵׂה אֶת הָאָדָם. וּבְגִין כִּף, הָא בְּהָא תְלוּיָא.

לֹא יִהְיֶה לָךְ, לְקַבֵּל לֹא תִנְאַף דָּא מִשְׁקַר בְּשֵׁמָא דִּיקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאֶתְרִשִׁים בִּיהַבְּרָ נֶשׁ. וּבְכָדָא, כְּמָה וְכְמָה חוֹבִין וּגְזֵרִין וְעוֹנָשִׁין, תְּלוּיִין. וּמִאֵן דְּמִשְׁקַר בְּהָאִי, מִשְׁקַר בִּיהַבְּמִלְכָּא, דְּכְתִיב, (הוֹשֵׁעַ ה) בִּינִי כְּגֵדוֹ כִּי בְּנִים זָרִים יָלְדוּ. וְכְתִיב לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם, וְהָא בְּהָא תְלוּיָא.

לֹא תִשָּׂא לְקַבֵּל לֹא תִגְנוּב. וְכְתִיב (מִשְׁלֵי כט) חוֹלֵק עִם גֹּנֵב שׁוֹנֵא נִפְשׁוֹ אֵלֶּה יִשְׁמַע וְלֹא יִגִּיד. וְדַאי הָא בְּהָא תְלוּיָא, דְּהָא גֹנֵבָא לְדָא אֲזַדְּמֵן, לְאוּמָאָה בְּשִׁקְרָא. מִאֵן דְּעֵבִיד דָּא, עֵבִיד דָּא. זְכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, לְקַבֵּל לֹא תַעֲנֶה בְּרַעַף עַד שִׁקְרָא. דְּאָמַר ר' יוֹסִי, שַׁבַּת סְהֵדוּתָא אֲקָרִי. וּבְעֵי בַר נֶשׁ לְסְהֵדָא עַל הָא דְכְתִיב כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יי' וְגו'. וְשַׁבַּת כָּלֵלָא (נ"א סְהֵדוּתָא) דְּכִלְא. וְאָמַר ר' יוֹסִי, מְאִי דְכְתִיב, (מִיכָה ז) תִּתֵּן אֲמַת לְיַעֲקֹב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לא) וְשִׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת, וּמִאֵן דְּאֶסְהִיד שִׁקְרָא, מִשְׁקַר בְּשַׁבַּת, דְּהִיא סְהֵדוּתָא דְקִשׁוּט, וּמִאֵן דְּמִשְׁקַר בְּשַׁבַּת, מִשְׁקַר בְּאוֹרִייתָא כִלְא.

וּבְגִין כִּף, הָא בְּהָא תְלוּיָא. כְּבֵד אֶת אֲבִיךָ, לְקַבֵּל לֹא תַחֲמַד אֶשֶׁת רַעַף. וְאָמַר ר' יִצְחָק, כְּבֵד אֶת אֲבִיךָ, אֲבִיךָ מִמֶּשׁ. דְּהָא מִאֵן דְּחִמִּיד אֶתְתָּא, וְאוֹלִיד בַּר,

מכבד את האחר שאינו אביו, וכתוב כבד את אביו וגו', לא תחמד בית רעף שדהו. וכתוב כאן, על האדמה אשר ה' אלהיך נתן לך. אותו שנתן לך יהיה שלך, ולא תחמד אחר. ודאי שזה תלוי בנה.

וא"ל חמש הראשונות כוללות חמש אחרונות, ומשום כך, (דברים 5) מימינו אש דת למו. שהכל נעשה ימין. ועל זה בחמשה קולות נתנה התורה. אמר רבי יהודה, כלם היו חמש בתוך חמש, פנגדם חמשה חמשי תורה.

שנה רבי אלעזר, בעשר האמירות הללו נחקקו כל מצוות התורה, גזרות וענשים, טהור וטמא, ענפים ושרשים, אילנות ונטעים, שמים וארץ, ים ומהומות, שהרי התורה היא שמו של הקדוש ברוך הוא. מה שמו של הקדוש ברוך הוא נחקק בעשר אמירות - אף התורה נחקקה בעשר אמירות. עשר האמירות הללו הם שמו של הקדוש ברוך הוא, וכל התורה היא שם אחד, שמו של הקדוש ברוך הוא ממש.

אשרי חלקו של מי שזוכה בה. מי שזוכה בתורה זוכה בשם הקדוש (של הקדוש ברוך הוא). רבי יוסי אומר, זוכה בקדוש-ברוך-הוא ממש (ובנסת ישראל), שהרי הוא ושמו אחד. ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים אמן.

לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב. אמר רבי יוסי, מה הטעם? משום שכתוב (חגי' ב) לי הכסף ולי הזהב. אף על גב שלי הכסף ולי הזהב - לא תעשון אתי. אתי, כלומר אותי.

אמר רבי יצחק, פתוב (ירמיה' י) מאין כסף ה' גדול אתה וגדול שמוך בגבורה וגו', (גדול אתה וגדול שמוך בגבורה וגו'). (גדול אתה וגדול

ההוא בר אוקיר לאחרא, דלא (דף צ' ע"ב) אבוי. וכתוב כבד את אביו וגו', לא תחמד בית רעף, שדהו. וכתוב הכא, על האדמה אשר יי' אלהיך נתן לך. ההוא דיהב לך, יהא דילך, ולא תחמד אחרא. ודאי הא בהא תליא.

וא"ל חמש קדמאי, כלילין חמש אחרנין. ובגניי כף, (דברים לג) מימינו אש דת למו. דכלא אתעביד ימינא. ועל דא, בחמשה קלין אורייתא אתיהיבת. אמר ר' יהודה, בלהו הוו חמש גו חמש. לקבליהון חמשה חומשי תורה.

תאני ר' אלעזר, באלין עשר אמירן, אתגליפו כל פקודי אורייתא, גזירין ועונשין. דכיא ומסאבא. ענפין ושרשין. אילנין ונטיעין. שמאי וארעא. ימא ומהומי. דהא אורייתא שמא דקודשא בריה הוא הוי, מה שמא דקודשא בריה הוא אתגליף בעשר אמירן, אוף אורייתא אתגליפא בעשר אמירן. אלין עשר אמירן אינון שמא דקודשא בריה הוא. ואורייתא כלא שמא חד הוי, שמא קדישא דקודשא בריה הוא ממש.

זבאה חולקיה, דמאן דזכי בה. מאן דזכי באורייתא, זכי בשמא קדישא. (דקודשא בריה הוא ממש) ר' יוסי אומר, בקודשא בריה הוא ממש זכי, (ס"א ובנסת ישראל) דהא הוא ושמיה חד הוא, בריה שמיה לעלם ולעלמי עלמין אמן.

לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב. (שמות כ) אמר ר' יוסי, (ד"א לא גרסינן מאי טעמא. משום דכתיב,

(חגי' ב) לי הכסף ולי הזהב, אף על גב דלי הכסף ולי הזהב, לא תעשון אתי, אתי: כלומר אותי.

אמר ר' יצחק, פתיב (ירמיה' י) מאין כסף יי' גדול אתה וגדול שמוך בגבורה וגו', (גדול אתה וגדול שמוך בגבורה וגו'). היינו לי הכסף. וגדול